

SFÂNTUL ȘI MARELE SINOD AL BISERICII ORTODOXE (CRETA 16-26 Iunie 2016) - CREDINȚĂ ȘI MISIUNE

**† EMILIAN
LOVIȘTEANUL
Episcop Vicar al
Arhiepiscopiei
Râmnicului**

Învățătura dumnezeiască transmisă de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, pentru mântuirea oamenilor este cuprinsă în Evanghelie prin consemnările realizate de Sfinții Apostoli și Evangheliști Matei, Marcu, Luca și Ioan, la care se adaugă alte scrieri, precum faptele Apostolilor și Epistolele apostolice.

Biserica întemeiată de Domnul Iisus Hristos a propovăduit și semănat cuvântul Evangheliei în toată lumea prin mărturia și jertfa Apostolilor și a urmașilor lor, episcopi, preoți, diaconi și mucenici. Credința, dragostea și jertfa au stat la baza primirii și mărturisirii adevăratului Dumnezeu, a Revelației prin Fiul lui Dumnezeu în lume și primele comunități creștine.

Dorința de explicare și interpretare a Evangheliei în profunzimile ei teologice a dus la apariția unor păreri diferite și divergente, care la un moment dat au dovedit apariția unor învățături greșite, numite erezii.

Prima mare erezie a fost arianismul (sec. IV - Arie din Alexandria, Egipt), o învățătură greșită cu privire la Persoanele Sfintei Treimi, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh. Fiind tulburată de diferiți eretici și de controverse teologice, Biserica creștină s-a adunat în soboare sau sinoade pentru a stabili adevărul de credință.

Cele șapte Sinoade Ecumenice (Niceea-325; Constantinopol-381; Efes-431; Calcedon-451; Constantinopol-680-681; Niceea-787) au fost „convocate de împărații Bizanțului, cu scopul de a soluționa marile dispute teologice ce frământau lumea creștină”.

Sinoadele Ecumenice aveau între altele, următoarele atribuții: „*definirea și confirmarea dogmelor creștine pe baza Sfintei Scripturi și a Sfintei Tradiții și expunerea lor pe scurt în formă de simboluri de credință*”, precum și cercetarea fiecărei învățături ce s-ar ivi în vreo Biserică; examinarea și întărirea Tradiției bisericești și despărțirea tradiției adevărate de cea falsă; revizuirea canoanelor sinoadelor anterioare; luarea de hotărâri referitoare la organizarea și administrarea Bisericii întregi, precum și stabilirea gradelor și drepturilor ierarhiei bisericești; exercitarea puterii judecătorești în instanța supremă”².

Chiar dacă a trecut, perioada Sinoadelor Ecumenice (325-787) rămâne în atenția Bisericii Ortodoxe pentru că face parte din Tradiția Sfântă a ei și apoi învățăturile, dogmele și canoanele stabilite în timpul celor șapte adunări creștine sunt valabile până astăzi.

În afară de cele șapte Sinoade Ecumenice au mai avut loc și altele, locale, consemnate în istoria bisericească, constatând după afirmațiile Părintelui Patriarh Daniel, că „Sinodalitatea este o normă canonică a vieții eclesiale în toate Bisericile Ortodoxe Autocefale”³.

La o distanță de 1691 de ani de la desfășurarea primului Sinod Ecumenic (Niceea-325) și 1229 de ani de la Sinodul VII Ecumenic (Niceea-787), Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe din Creta (2016) se dorește a fi o lucrare continuă a Bisericii în duhul Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos, a Tradiției apostolice, a Sinoadelor Ecumenice și a Scrierilor Sfinților Părinți.

Desigur că atunci exista o singură Biserică Creștină; între timp s-au produs diferite schimbări prin Schisma din anul 1054, Reforma lui Luther din secolul al XVI-lea și alte reforme, încât harta creștină de astăzi arată foarte mult schimbată și divizată: Biserica Ortodoxă Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească a lui

Hristos și o mulțime de confesiuni și culte creștine. Nu intrăm în amănunte istorice și dogmatice, care se cunosc din manuale, cărți și studii de specialitate, deoarece tema acestui studiu se axează pe ceea ce Biserica Ortodoxă a întreprins în ultimele decenii în vederea organizării Sfântului și Marelui Sinod, care să se pronunțe cu privire la activitatea și misiunea ei în contextul istoric actual al lumii.

Aceste aspecte au fost menționate și dezvoltate de către Preafericitul Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române care spunea înainte de desfășurarea Sinodului Ortodox din Creta: „Întrucât lumea de azi este marcată de o rapidă

gătire a Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe prin întâlniri și lucrări concrete, începând cu anii '60 ai secolului XX și chiar mai înainte, din anul 1923.

În anul 1976 la Chambésy, lângă Geneva, Elveția, la *Centrul Ortodox al Patriarhiei Ecumenice* a avut loc prima Conferință Panortodoxă Presinodală, care a adoptat lista cu cele zece teme recomandate de toate Bisericile Ortodoxe pentru Sfântul și Marele Sinod:

1. „*Diaspora Ortodoxă*;
2. *Autocefalia și modul ei de proclamare*;
3. *Autonomia și modul ei de proclamare*;
4. *Dipticile*;

Aspecte de la Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe (Creta 16-26 Iunie 2016) - Credință și Misiune

dezvoltare a procesului de globalizare, acesta fiind dominat de secularism, individualism materialist și pluralism religios, **este necesară o mărturie unitară a Ortodoxiei**, pentru a găsi împreună soluțiile depășirii acestor probleme, dar și pentru promovarea mai intensă a vieții spirituale sau duhovnicești ca izvor de iubire curată, de comuniune și cooperare, de speranță și solidaritate între oameni”⁴.

Bisericile Ortodoxe Autocefale prin reprezentanții lor au întreprins un proces de pre-

5. *Problema calendarului*;
6. *Impedimente la căsătorie*;
7. *Readaptarea dispozițiilor bisericești privitoare la post*;
8. *Relațiile Bisericilor Ortodoxe cu restul lumii creștine*;
9. *Ortodoxia și Mișcarea Ecumenică*;
10. *Contribuția Bisericilor Ortodoxe locale la realizarea idealurilor creștine de pace, libertate, frățietate și dragoste între popoare și înlăturarea discriminărilor rasiale*¹⁵.

Aspecte de la Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe (Creta 16-26 Iunie 2016) - Credință și Misiune

După alte întâlniri, în luna octombrie a anului 2015 a avut loc a V-a Conferință Panortodoxă Presinodală, tot la Chambésy, la care au participat reprezentanții celor 14 Biserici Ortodoxe Autocefale. Această Conferință a adoptat prin consens următoarele trei teme:

1. „Autonomia și modul ei de proclamare;
2. Biserica Ortodoxă și restul lumii creștine;
3. Importanța postului și respectarea lui astăzi”⁶.

Așadar, pentru o mai bună înțelegere, analiză, aprofundare și stabilire a temelor finale spre a fi înaintate Marelui Sinod, au fost organizate două Sinaxe ale Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe, prima având loc între 6-9 martie 2014. În cadrul Sinaxei s-a stabilit ca Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului să convoace Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe în anul 2016, iar „fiecare Biserică Ortodoxă Autocefală să fie reprezentată de Întâistătătorul ei și o delegație de douăzeci și patru de ierarhi, precum și faptul că adoptarea deciziilor la Sinod se va face numai prin unanimitate, fiecare Biserică Ortodoxă Autocefală având dreptul la un singur vot”⁷.

Întâistătătorii Bisericii Ortodoxe Autocefale au hotărât înființarea unei *Comisii Interortodoxe Speciale* care să pregătească programul desfășurării Sfântului Sinod.

Între timp, au avut loc trei întruniri ale acestei Comisii Speciale (28 septembrie-4 octombrie 2014; 15-21 februarie 2015; 29 martie-3 aprilie 2015, Chambésy, Elveția), la care au participat reprezentanții Bisericii Ortodoxe Autocefale.

Ultima mare întrunire în perspectiva organizării Sinodului Ortodox a fost Sinaxa Întâistătătorilor Bisericii Ortodoxe Autocefale care s-a

ținut la Chambésy, în zilele de 21-28 ianuarie 2016. Sinaxa aceasta a aprobat șase teme pentru a fi analizate și aprobate în cadrul întrunirii Sfântului și Marelui Sinod:

1. „Misiunea Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană;
 2. Diaspora Ortodoxă;
 3. Autonomia și modul ei de proclamare;
 4. Taina căsătoriei și impedimentele ei;
 5. Importanța postului și respectarea lui astăzi;
 6. Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine.
- Definitivând lista temelor, Sinaxa de la Chambésy a hotărât apoi că:

Sfântul și Marele Sinod va avea loc, cu Harul lui Dumnezeu, la Academia Ortodoxă din Creta, în Kolymbari de Kissamos, între 18-27 iunie 2016”⁸.

Menționăm faptul că prima propunere pentru locul de desfășurare a Sinodului a fost biserica Sfânta Irina (astăzi muzeu) din Constantinopol (Istanbul).

Astfel, după îndelungi pregătiri (mai bine de 50 de ani), în zilele de 18-26 iunie 2016 s-a întrunit în Creta, Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe.

Delegația Bisericii Ortodoxe Române, din care am făcut parte, a fost condusă de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel și a plecat spre Creta în cursul zilei de 16 iunie 2016, după o slujbă de mulțumire și cerere adresată lui Dumnezeu, sosind după amiaza pe aeroportul din Chania, Creta.

Insula Creta numită și „Insula miracolelor”, cu o populație de aproximativ 137.711 locuitori, are capitala la Heraklion (Candia) și este organizată în 4 Prefecturi. Insula s-a aflat în vechime sub dominația Bizantină, apoi Venețiană (1211-1661), sub Imperiul Otoman (1669-1898) și din anul 1913 face parte din Grecia. Creta este un ținut plin de istorie și legendă.

Arhiepiscopia Ortodoxă din Creta, păstorită acum de Arhiepiscopul Irineu, se află sub jurisdicția canonică a Bisericii Ortodoxe a Constantinopolului (Patriarhia Ecumenică) și cuprinde opt mitropolii.

Ținutul Cretei a fost încreștinat de Sfântul Apostol Pavel și de ucenicul său, Sfântul Apostol Tit (vezi *Epistola* Sfântului Apostol Pavel către Tit), iar între episcopii din Creta îl cunoaștem pe Sfântul Andrei Criteanul (n. 660 Damasc - †740 Lesbos), episcopul diocezei din Gortyna.

Sâmbătă, 18 iunie, în Catedrala mitropolitană cu hramul „Buna Vestire” din Kissamos, în prezența delegațiilor Bisericii Ortodoxe Autocefale, a fost săvârșită Sfânta Liturghie de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi sub protia Patriarhului Teodor al Alexandriei, precum și slujba parastasului, „pentru toți cei care s-au luptat pentru dreapta credință și s-au săvârșit în ea și toți cei care au lucrat pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod, și s-au mutat la locașurile cerești”. Au fost

pomeniți vrednicii de amintire Patriarhii Iustin Moiescu și Teoctist Arăpașu, Mitropoliții Firmilian Marin, Antonie Plămădeală, Nicolae Corneanu, Arhiepiscopul Lucian Florea, Episcopul Andrei al Episcopiei Ortodoxe Române din America, Episcopul-vicar Patriarhal Antim Târgovișteanul (Arhiepiscopul Antim Nica), Preoții Profesori Liviu Stan, Dumitru Popescu, Ioan Bria, Ene Branîște, Dr. Grigorie Cernăianu, Diac. prof. dr. Nicolae Nicolescu, dr. Nicolae Chițescu ș.a.

În aceeași zi, la *Centrul multicultural* și sediul Fundației „Tsatsaronakeion” al Mitropoliei de Kissamos, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a ținut un cuvânt festiv intitulat „Rugăciune și ospitalitate la Mitropolia de Kissamos, Creta”, în care a făcut referire la istoricul cetății Kissamos și a subliniat că poporul cretan se află în „chip special sub binecuvântarea Sfântului Apostol Pavel și a Sfinților Cretani: Tit Apostolul, Andrei Criteanul și Teofan Cretanul (sec. XVI). Mitropolia de Kissamos este cunoscută și prin participarea Episcopului Evkissos la Sinodul de la Sardica din anul 343. Credința ortodoxă a fost păstrată în timpul ocupațiilor străine, venețiană și apoi otomană. Eparhia aceasta a devenit Mitropolie în anul 1962, iar din anul 2005 este păstorită de Mitropolitul Amfilohie, având 80 de parohii, 8 mănăstiri și 64 de preoți”.

Părintele Patriarh Daniel a încheiat cuvântul prin invocarea Sfintei Treimi în ajutor: „Ne rugăm ca Duhul Sfânt, Cel ce adună în comuniune eclesială persoanele din toate popoarele care cred în Iisus Hristos să dăruiască Înaltpreasfințitului Amfilohie și tuturor clericilor și credincioșilor mireni pe care îi păstoreș-

te, bucurie și pace sfântă, ajutor în toată fapta cea bună și mulți și fericiți ani!”.

Toți Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe

Aspecte de la Sfântul și Marele Sinod al Bisericilor Ortodoxe (Creta 16-26 Iunie 2016) - Credință și Misiune

Autocefale au fost decorați cu titlul de *Cetățean de onoare* ai orașului Kissamos, din partea Consiliului Municipal, precum și cu *Cheia orașului*, distincții oferite de domnul primar Teheodoros Stathakis.

Mitropolitul Amfilohie și-a exprimat recunoștința pentru faptul că „întreaga lume (oecumene) ortodoxă se adună în granițele modeste ale Mitropoliei de Kissamos”, având în vedere că Sfântul Sinod Ortodox și-a desfășurat lucrările la Academia Ortodoxă a Patriarhiei Ecumenice din Kolymbari, de lângă mănăstirea Gonia, din jurisdicția mitropoliei pe care o păstorește.

În *Duminica Rusaliilor* sau a *Pogorării Sfântului Duh* (19 iunie), în Catedrala arhiepiscopală „Sfântul Mucenic Mina” din Heraklion a fost săvârșită Sfânta Liturghie și Vecernia Mare de către toți Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe

Autocefale, soborul de slujitori fiind prezidat de Patriarhul Bartolomeu I al Constantinopolului.

Omilia Praznicului a fost rostită de către

Patriarhul Bartolomeu I evidențiind importanța unității Bisericii lui Hristos, arătând că „misiunea Bisericii Ortodoxe este de a împlini iconomia lui Dumnezeu, de a uni cele pământești cu cele cerești”. La Sfintele Slujbe au participat toți ierarhii din delegațiile Bisericilor ortodoxe prezente pentru Sinod, reprezentanții unor confesiuni și culte creștine, Președintele Republicii Elene, Excelența Sa Prokopis Pavlopoulos (care a rostit rugăciunea domnească „Tatăl nostru”), oficialități civile și militare, precum și mulțime de preoți, monahi și dreptmăritori creștini din toată Ortodoxia.

Luni, 20 iunie 2016, la Academia Ortodoxă din Kolimbari de Kissamos, a avut loc deschiderea festivă a Sfântului și Marelui Sinod Ortodox în prezența delegațiilor din zece Biserici Ortodoxe Autocefale, a invitaților oficiali și ai presei internaționale.

A luat cuvântul Președintele Sinodului, Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, care a vorbit despre pregătirea Sfântului Sinod, despre mesajele Bisericilor Ortodoxe din Rusia, Bulgaria și Georgia care nu participă la Sinod, dar au propus amendamente la temele în dezbatere; a susținut păstrarea unității în interiorul Ortodoxiei; a vorbit despre proclamarea sinodalității în istorie a Bisericii Una, Sobornicească și Apostolică; sacrificarea unității în interes personal, local sau de grup ce nu reprezintă un lucru bun pentru Biserică, pentru că ea, Biserica constituie un singur trup al lui Hristos. În continuare, a arătat că Ortodoxia are nevoie ca prin acest Sinod să dinamizeze și să aprofundeze direcția misionară, activitățile pastorale și deciziile importante pentru cler și credincioși. A semnalat problemele importante ale lumii contemporane: conflictele militare, războiul din Siria, sărăcia, crizele economice, refugiații ș.a., arătând că „Biserica există în lume pentru a o salva, pentru a recrea lumea, a o transfigura prin harul lui Dumnezeu. Acest ansamblu sau adunare a Bisericilor autocefale, transmite dragostea lui Hristos în lume”, apelând la unitatea Ortodoxiei, la încetarea conflictelor din lume, unde creștinii sunt victime și a îndemnat la manifestarea dragostei între oameni.

Patriarhul Teodor al Alexandriei a vorbit despre dialogul Bisericilor în libertate, adevăr, unitate și dragoste.

Patriarhul Teofil al Ierusalimului a subliniat faptul că Sinodul din Creta confirmă comuniunea euharistică din Ortodoxie, mărturia comună și fidelitatea credinței față de Evanghelia Mântuitorului Iisus Hristos.

Patriarhul Irineu al Serbiei a salutat ansamblul Bisericilor și a vorbit despre unitate, armonie și luarea de hotărâri folositoare pentru Ortodoxie. Menționăm faptul că Biserica Ortodoxă a Serbiei anunțase că nu va participa la Sinodul din Creta, însă în cele din urmă a revenit asupra deciziei, iar când Patriarhul Irineu a luat cuvântul, a fost aplaudat de întreaga sală pentru hotărârea înțeleaptă de a participa la acest Sinod.

Patriarhul Daniel al României a arătat în cuvântul său, că „Sfântul și Marele Sinod al Bisericilor Ortodoxe este în același timp un eveniment rar și începutul unei normalități, deoarece sinodalitatea este o regulă canonică a vieții Bisericilor locale, pentru a exprima unitatea credinței ortodoxe, a vieții sacramentale și a disciplinei canonice a Bisericii celei Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească. Dacă sinodalitatea este o normă canonică la nivel local, ea trebuie să fie o normă și la nivel panortodox sau universal. Sinodalitatea se împlinește în concelebrarea sacramentală

a Sfintei Euharistii, pentru a exprima simultan unitatea de credință ortodoxă și însăși taina comuniunii Bisericii cu Capul ei, Domnul Iisus Hristos. Autocefalia Bisericilor Ortodoxe exprimă libertatea lor administrativă și pastorală, în timp ce comemorarea euharistică panortodoxă și sinodalitatea panortodoxă exprimă unitatea întregii Ortodoxii.

Activitatea pastorală și misionară a Bisericii trebuie să țină cont astăzi de problemele și provocările contemporane. Totuși, scopul principal al lucrării Bisericii este sfințirea și mântuirea oamenilor, adică dobândirea vieții veșnice în iubirea și lumina Împărăției Preasfintei Treimi.

În acest sens, Sinodul nu trebuie să formuleze noi dogme sau sfinte canoane noi, ci trebuie să aibă o semnificație pastorală și misionară actuală, pentru a mărturisi iubirea lui Hristos pentru Biserica Sa și pentru întreaga umanitate. Duhul Sfânt este Duhul Adevărului și al Comuniunii. Dacă mărturisim împreună dreapta credință, atunci primim bucuria comuniunii în iubirea Preasfintei Treimi, pe Care o sărbătorim astăzi”.

Arhiepiscopul Hrisostom al Ciprului a făcut un istoric al prezenței Bisericii în societate, menționând transformările prin care trece lumea datorită tehnicii, economiei și științei, a punctat problemele contemporane cu care se confruntă Biserica; a vorbit despre fundamentalistii și revoltații împotriva Sinodului din Creta; despre ereticii și apostazia care sunt în afara Bisericii. A amintit de asemenea, de perioada persecuțiilor prin care a trecut Biserica, de regimurile comuniste care au avut un impact negativ asupra Bisericilor din estul Europei.

Arhiepiscopul Ieronim al Greciei a subliniat faptul că sinodul din Creta a început cu Sărbătoarea Rusaliilor, în comuniune liturgică și libertatea dăruită de Sfântul Duh. A menționat problemele din Bisericile Ortodoxe surori (precum cea din Siria), care provoacă durere pentru toți creștinii.

Arhiepiscopul Sava al Poloniei a arătat că Sinodul din Creta exprimă credința în Hristos, unitatea și vitalitatea Sfintei Ortodoxii, diversitatea locală a Bisericilor Ortodoxe, precum și dragostea în comuniune.

Arhiepiscopul Anastasie al Albaniei a prezentat succint calomniile și problemele negative cu care se confruntă Biserica Ortodoxă în lume. Și-a exprimat dorința ca toate hotărârile Sinodului să fie pentru umanitate, împăcare, înviere și dobândirea vieții veșnice, anticipând că nu toți vor fi de acord cu hotărârile Sinodului.

Mitropolitul Rastislav al Cehiei și Slovaciei a menționat modul de lucru al Bisericii Ortodoxe în lume, subliniind faptul că Marele Sinod este

ținut în numele Sfintei Treimi, că suntem cu toții neamuri în Iisus Hristos.

În încheierea mesajelor, Patriarhul Bartolomeu I a anunțat că Sinodul va transmite o Telegramă de condoleanțe Bisericii Siriace Iacobită în urma pierderii a numeroși creștini și în special în luna iunie 2016 (19 tinere creștine au fost ucise de rebeli), pronunțându-se împotriva violenței și terorismului. Apoi a arătat coincidența fericită că Sinodul I ecumenic de la Niceea-325 și-a început lucrările tot într-o zi de 19 iunie, așa cum peste secole Sinodul din Creta avea să-și înceapă desfășurarea în ziua de 19 iunie prin săvârșirea Sfintei Liturghii.

Luni 20 iunie, după amiaza, au început lucrările, dezbaterile și aprobările temelor sinodale. La dezbaterile fiecărei teme delegația Bisericii Ortodoxe Române și-a adus contribuția prin luări de cuvânt și propuneri de amendamente la textele inițiale, foarte bine argumentate din punct de vedere teologic, pastoral și misionar, de către Părintele Patriarh Daniel, Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan, Andrei, Irineu, Iosif și Serafim.

În această zi a fost analizată prima temă: **Misiunea Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană**, care cuprinde subcapitolele: *Valoarea persoanei umane, Libertate și responsabilitate, Despre pace și dreptate, Pacea și împiedicarea războiului, Biserica Ortodoxă în fața discriminărilor, Misiunea Bisericii Ortodoxe ca mărturie de dragoste în slujire*. Către finalul documentului, se precizează: „În aceste vremuri ale secularizării, se observă în special necesitatea de a sublinia importanța sfințeniei vieții în perspectiva crizei spirituale, ce caracterizează civilizația modernă. Confuzia între libertate și viața

libertină duce la creșterea criminalității, a dis-trugerii și a profanării lucrurilor demne de cin-ste și la dispariția respectului față de libertatea aproapelui și față de sacralitatea vieții. Tradiția ortodoxă, fiind formată prin experiența practi-că a adevărilor creștine, este purtătoare de spiritualitate și de caracter ascetic, ce trebuie evidențiate și promovate în mod special în zilele noastre" (Art. 13).

Marți 21 iunie, în plenul Sinodului s-a ana-lizat și aprobat tema: **Diaspora Ortodoxă**, în cuprinsul căreia se află și *Regulamentul de Funcționare a Adunărilor Episcopale în Diaspora Ortodoxă*.

Miercuri 22 iunie s-a analizat tema: **Autonomia și modul ei de proclamare**, care presupune între altele că, „Instituția Autonomiei exprimă, din punct de vedere cano-nic, statutul de independență relativă sau par-țială al unei părți ecleziale specifice în raport cu jurisdicția canonică a Bisericii Autocefale de care aparține canonic" (Art. 1). „Fiecare Biserică Autocefală poate să acorde statutul de autonomie numai în limitele circumscripției sale teritoriale canonice. În spațiul Diasporei Ortodoxe, nu se înființează Biserici Autonome decât după un consens panortodox asigurat de către Patriarhia Ecumenică potrivit practicii panortodoxe în vigoare" (Art. 2. alin. e.).

În aceeași zi, după amiaza a fost dezbătu-tă tema, **Importanța postului și respectarea lui astăzi**, conținând mai multe aspecte cu privire la postul în lumea contemporană: „Este o realitate faptul că astăzi, fie din nepăsare, fie din cauza condițiilor de viață, oricare ar fi acestea, mulți credincioși nu respectă toa-te hotărârile cu privire la post. Toate aceste

cazuri de nerespectare a sfințelor rânduieli privind postul, fie generale, fie individuale, trebuie însă abordate de Biserică cu grijă pastorală, întrucât Dumnezeu „*nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu*" (Iezechiel 33, 11), fără a diminua valoarea postului. De aceea, este lăsată libertatea fiecărei Biserici Ortodoxe locale de a defini extinderea *iconomie* sale iubitoare și înțele-gerea față de cei care întâmpină greutăți în păstrarea rânduielilor în vigoare cu privire la post, fie din motive personale (boală, serviciu militar, condiții de muncă etc.), fie din motive generale (condiții climatice speciale, condiții socio-economice specifice unor țări, precum și dificultăți în procurarea unor alimente de post etc.) pentru a ușura, în aceste condiții speciale, „asprimea" sfințelor posturi. Toate acestea, însă, trebuie să aibă loc în condițiile menționate mai sus și fără a diminua impor-tanța postului" (Art. 8).

Joi 23 iunie, în biserica mănăstirii Gonia a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către repre-zențanții delegației Patriarhiei Române și anu-me, Preasfințitul Părinte Visarion, Episcopul Tulcii, preoți consilieri și diaconi, la care au participat mai mulți Întâistătători de Biserici, ierarhi, clerici și credincioși.

În aceeași dimineață, în sala sinodală a fost analizată tema **Taina căsătoriei și impe-dimentele ei**, ce cuprinde și aceste proble-matici: „În societatea de astăzi se ridică pro-blema căsătoriei, care este baza familiei iar familia justifică pe deplin căsătoria. Presiunea care se exercită în lumea contemporană prin recunoașterea a noi forme de coabitare con-stituie o adevărată amenințare pentru creștinii

ortodocși. Criza căsătoriei și a familiei, sub multe aspecte, îngrijorează profund Biserica Ortodoxă, nu numai din cauza consecințelor negative asupra structurii sociale, ci și din cauza amenințării asupra relațiilor particulare din sânul familiei tradiționale" (Art. 8). „Consecințele grave ale acestei crize se exprimă prin creșterea îngrijorătoare a numărului divorțurilor, al avorturilor și al altor probleme interne ale vieții de familie. Aceste consecințe constituie o mare provocare pentru misiunea Bisericii în lumea contemporană. De aceea, păstorii Bisericii trebuie să depună toate eforturile posibile pentru a înfrunta aceste probleme. Biserica Ortodoxă cheamă cu dragoste pe fiii ei și pe toți oamenii de bunăvoință să apere fidelitatea față de sacralitatea familiei" (Art. 11).

Joi seara, Sfântul Sinod a început discuțiile pe tema: **Relațiile Bisericilor Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine**, temă ce a necesitat o analiză și în zilele de vineri, 24 iunie și sâmbătă 25 iunie, fiind cea mai dezbătută.

Precizăm câteva dintre aspectele fundamentale ale acestei teme:

„Responsabilitatea Bisericii Ortodoxe pentru unitate, precum și misiunea ei universală au fost exprimate de Sinoadele Ecumenice. Acestea au subliniat, în special, legătura indisolubilă care există între dreapta credință și comuniunea sacramentală" (Art. 3).

„Perspectivele dialogurilor teologice ale Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine sunt întotdeauna determinate pe baza principiilor eclesiologiei ortodoxe și a criteriilor canonice ale tradiției bisericești deja constituite" (Art. 20).

„Biserica Ortodoxă condamnă orice tentativă de dezbinare a unității Bisericii, din partea unor persoane individuale sau a unor grupuri, sub pretextul păstrării sau a unei presupuse apărări a Ortodoxiei autentice. După cum mărturisește întreaga viață a Bisericii Ortodoxe, păstrarea credinței ortodoxe autentice este asigurată numai prin sistemul sinodal, care constituie dintotdeauna, în sânul Bisericii, cea mai înaltă autoritate în aspecte de credință și reguli canonice (canonul 6 al Sinodului II Ecumenic)" (Art. 22).

Vineri, 25 iunie, în pauza dintre ședințele Sinodului, Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe s-au întâlnit în Sinaxă.

Sâmbătă, 25 iunie, a fost dată citirii Enciclica Sinodului, iar în după amiaza aceleași zile a avut loc Ședința festivă de închidere a lucrărilor Sfântului și Marelui Sinod Ortodox.

Enciclica cuprinde șapte subpuncte (*Biserica: Trupul lui Hristos, chipul Sfintei Treimi, Misiunea Bisericii în lume, Familia: Icoana iubirii lui Hristos față de Biserică, Educația în Hristos, Biserica în fața provocărilor contemporane, Biserica în fața globalizării, a fenomenelor extreme de violență și migrație, Biserica: mărturisire în dialog*), ce reflectă istoria Bisericii întemeiate de Mântuitorul Iisus Hristos și preocuparea Bisericii Ortodoxe pentru rezolvarea problemelor contemporane cu care se confruntă: „Biserica Ortodoxă, în unitatea și sobornicitatea (n.trad. plenitudinea) ei, este *Biserica Sinoadelor*, începând cu Sinodul Apostolic din Ierusalim (*Faptele Apostolilor* 15, 5-29) și până astăzi. Biserica în sine este un Sinod, stabilit de Hristos și călăuzit de Duhul Sfânt, conform cuvântului apostolic: „*părutu-s-a Duhului Sfânt și nouă*" (*Faptele Apostolilor* 15, 28). Prin Sinoadele Ecumenice și Locale, Biserica a binevestit și binevestește taina Sfintei Treimi, care s-a descoperit prin întruparea Fiului și Cuvântului lui Dumnezeu. Lucrarea sinodală a continuat în mod neîntrerupt în istorie prin sinoadele ulterioare, de autoritate universală, cum sunt, spre exemplu, Marele Sinod convocat de Marele Fotie, Patriarhul Constantinopolului (879-880) și Marile Sinoade convocate în timpul Sfântului Grigorie Palama (1341, 1351, 1368), prin care s-a confirmat adevărul de credință, în special cu privire la purcederea Duhului Sfânt și participarea omului la energiile divine necreate. De asemenea, și prin Sfintele și Marile Sinoade din Constantinopol din anul 1484 pentru respingerea conciliului unionist de la Florența (1438-1439), cele din anii 1638, 1642, 1672 și 1691 pentru respingerea învățăturilor protestante, precum și cel din 1872 pentru condamnarea etnofiletismului ca erezie eclesiologică" (Art. I, 3).

„*Biserica Ortodoxă urmărește cu durere și rugăciune și ia act de marea criză umanitară contemporană: proliferarea violenței și a conflictelor armate, persecutarea, exilarea și uciderea membrilor minorităților religioase, expulzarea forțată a familiilor din căminele lor, tragedia traficului de persoane, încălcarea drepturilor fundamentale ale persoanelor și ale popoarelor, convertirile forțate. Ea condamnă categoric răpirile, torturile și execuțiile atroce. Ea denunță distrugerea locașurilor de cult, a simbolurilor religioase și a monumentelor culturale*" (Art. VI, 18).

„Vestind Evanghelia la toată lumea, după porunca Domnului, „*Și să se propovăduiască în numele Său pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile*" (*Luca* 24, 47), avem datoria ca pe noi înșine și

unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm și să ne iubim unii pe alții, mărturisind într-un gând „pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea deoși și nedespărțită” (Art. VII, 20).

La final, Sanctitatea Sa, Bartolomeu I a evidențiat contribuția tuturor patriarhilor și episcopilor și în special contribuția substanțială a Patriarhului Daniel la dezbateri și hotărârile finale ale Sinodului Ortodox.

Duminică 26 iunie a fost săvârșită Sfânta Liturghie de către Întâistătătorii Bisericilor Ortodoxe în Catedrala mitropolitană „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chania, în timpul căreia a fost citit mesajul Sfântului și Marelui Sinod Ortodox de către Secretarul Patriarhiei de Constantinopol.

În mesaj au fost prezentate temele Sinodului într-un mod foarte sintetizat, precum și atitudinea Bisericii Ortodoxe în fața provocărilor lumii: „Prioritatea majoră a Sfântului și Marelui Sinod a fost **proclamarea unității** Bisericii Ortodoxe. Bazată pe Dumnezeiasca Euharistie și succesiunea apostolică a episcopilor, această unitate trebuie întărită ca să aducă roadă nouă. Biserica cea Una, Sfântă, Universală (Sobornicească) și Apostolică este comuniune divino-umană, pregustare și experiență a celor viitoare în Sfânta Euharistie. Asemenea unei continue Cincizecimi, ea este un glas profetic neconținut, prezența și mărturia Împărăției Dumnezeului iubirii. Fidelă Tradiției Apostolice unanime și experienței sacramentale, Biserica Ortodoxă constituie continuarea autentică a Bisericii celei Una, Sfântă, Universală (Sobornicească) și Apostolică, după cum mărturisim în Simbolul de Credință

(Crez) și după cum este confirmată de învățătura Părinților Bisericii. Biserica noastră trăiește taina dumnezeieștii economii în viața sacramentală, centrată pe Sfânta Euharistie.

Biserica Ortodoxă se adresează **tinerilor**, care caută deplinătatea vieții în libertate, dreptate, creativitate, dar și iubire. Ea îi cheamă să se alăture în mod conștiincios Bisericii Celui care este Adevărul și Viața. Să vină oferind trupului eclezial vitalitatea lor, neliniștile, problematicile și așteptările lor. Tinerii nu prezintă doar viitorul Bisericii, ci și prezentul dinamic și creativ la nivel local și mondial.

Sfântul și Marele Sinod **a deschis orizonturile noastre** către lumea contemporană diversă. Ne-a subliniat responsabilitatea în spațiu și timp, având întotdeauna perspectiva veșniciei. Biserica Ortodoxă, păstrându-și intact caracterul sacramental și soteriologic (mântuitor), este sensibilă la durerea, necazurile și strigătul pentru dreptate și pace al popoarelor. Ea „*binevestește din zi în zi mântuirea Lui. Vestește între neamuri slava Lui, între toate popoarele minunile Lui*” (Psalmul 95, 2-3).

La Mănăstirea Chrysopigi, stavropighie patriarhală din Chania, a fost semnată de către Întâistătătorii, Enciclica și ultimele documente ale Sinodului.

În glasul cântărilor „Apărătoarea Doamnă...” și „Mântuiește Doamne poporul Tău”, delegația Bisericii Ortodoxe Române la Sinodul din Creta s-a întors în țară, la Patriarhie, acolo unde a avut loc o slujbă de mulțumire adusă lui Dumnezeu și a fost ținut un cuvânt de către Părintele Patriarh Daniel în care a concluzionat lucrarea Sinodului Ortodox din Creta pentru binele Bisericii.

Părintele Patriarh a caracterizat atmosfera în care s-au desfășurat lucrările sinodale ca fiind una „*de bucurie frățească și de co-responsabilitate*”. Românii ortodocși au fost apreciați ca foarte activi în toate lucrările sinodului, iar prin prezența lor au fost „*mărturisitori ai ortodoxiei românești*”. Faptul că fiecare zi a lucrărilor sinodale a fost precedată de oficierea Sfintei Liturghii, „*a arătat că unitatea sau comuniunea în dreapta credință se exprimă cel mai bine în comuniunea euharistică*”. Este foarte important de menționat că românii ortodocși au fost activi în toate comitetele de lucru ale sinodului, dar și în lucrările ședințelor plene. Din partea Bisericii noastre, nu numai Patriarhul, ci și alți ierarhi au luat cuvântul și au făcut propuneri.

Biserica Ortodoxă Română a avut o poziție mărturisitoare mai ales în cadrul discuțiilor privitoare la Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine.

De asemenea, a făcut referire la contribuția Bisericii Ortodoxe Române de susținere a faptului că „*Ortodoxia are conștiința profundă că, în istorie, ea este Biserica lui Hristos, în același fel în care au înțeles, mărturisit și trăit credința ei profundă Sfinții Apostoli, Sfinții Părinți și, mai ales, Sfinții Părinți de la cele șapte Sinoade Ecumenice (...)*”.

Dialogul cu alte entități creștine se face mai întâi pentru a mărturisi credința noastră ortodoxă și modul de înțelegere apostolic și patristic al Bisericii, pentru a contribui la apropierea dintre creștini, prin această scoatere în evidență a valorilor eterne ale Ortodoxiei”, a continuat Preafericirea Sa.

Ca urmare a participării la Sfântul și Marele

Sinod, Părintele Patriarh Daniel a mărturisit că „am învățat mai mult că Ortodoxia nu este numai frumoasă, ci este și dinamică, atunci când lucrăm pentru unitate în coresponsabilitate. Nu trebuie să dăm vina pe alții, ci să ne dăruim toată forța, convingerea și iubirea pentru a face cunoscută Ortodoxia în lume și pentru a arăta valoarea sinodalității (...).

Dacă iubim o Ortodoxie ideală, cerească, dar nu ne străduim să menținem unitatea și bunul mers al Ortodoxiei concrete, de astăzi, nu împlinim toată responsabilitatea, dacă nu ne interesăm de viața întregii Ortodoxii, ci doar de viața Ortodoxiei românești (...). Ortodoxia nu este izolare, ci este Biserica lui Hristos – comuniune peste veacuri – și se adresează tuturor popoarelor”.

Mesajele pe care le-au transmis Bisericile Ortodoxe după Sinodul din Creta, și cele care au participat și cele care nu au participat, sunt mărturiile ale păstrării unității ortodoxe, ale aprofundării conlucrării și responsabilității comune în lume.

Mai mult, mesajele și comunicatele Patriarhiei Române (din 26 iunie 2016; 7 septembrie 2016; 21 decembrie 2016) îndeamnă clerul și dreptmăritorii creștini la înțelegerea și receptarea documentelor Sinodului Ortodox din Creta în lumina adevărului Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos, pentru că „*orice lămurire privind expunerea credinței ortodoxe trebuie făcută în interiorul comuniunii bisericesti, nu în stare de răzvrătire și dezbinare, deoarece Duhul Sfânt este, în același timp, Duhul Adevărului* (cf. Ioan 16, 13) și *Duhul împărtășirii sau al comuniunii* (cf. 2 Corinteni 13, 13)”.

SAINT AND GREAT SYNOD OF THE ORTHODOX CHURCH (CRETA JUNE 16-26, 2016) – FAITH AND MISSION

The article presents information regarding the activity of the Orthodox Church in the last decades in order to organize de Saint and Great Synod. It had as purpose to establish the mission of the Orthodox Church in the contemporary historical context of the world.

Keywords: Orthodox Church, Patriarch Daniel, synod, Creta, June 16-26, 2016

NOTE

1 Preot prof. dr. Ioan Rămureanu, Preot prof. dr. Milan Șesan, Preot prof. dr. Teodor Bodogae, *Istoria Bisericii Universale*, vol. I (1-1054), Ediția a III-a, Edit. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

2 *Ibidem*, p. 301.

3 Pr. Prof. Dr. Viorel Ioniță, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe - documente pregătitoare*, cu un Cuvânt înainte de Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Edit. Basilica, București, 2016, p. 75.

4 *Ibidem*, din „Cuvântul înainte”, p. 6.

5 *Ibidem*, pp. 9-10.

6 *Ibidem*, p. 61.

7 *Ibidem*, p. 15.

8 *Ibidem*, pp. 71-72.